

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

כב א מוי פ"ו מהל' סוכה ה' א טושיע א"ח ס"י מרמ סעף ב: כב ב מוי שם ה' א סמג עשין מנ טושיע א"ח ס"י מרמט סעף א: כד ג מוי שם ה' ט טושיע שם סעף ד:

רבינו הגנאל

השוה הכתוב אשה לאיש, לכל עונשין שבתורה. ומשני אביי סוכה הלכתא, ואצטריך ס"ד"א תשוב כתוב, ודרשינן תשוב כעין תדורו, מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו חייבין, קמ"ל אשה פטורה. רבא אמר ס"ד"א גילף ט"ו ט"ו ט"ו מחג המצות, מה ט"ו דחג המצות נשים חייבות אף ט"ו דחג הסוכות נשים חייבות, קמ"ל דלא. וקרא אשתי בסוכה האורה, לרבות הגרים. ומרסוכה הלכתא יום הכפורים שהנשים חייבות בעינוי קרא. למה לי באה קרא אף מקח השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה. ושינוי כי אמת קרא לחיובתו לנשים בתוספת עינוי, והוא בין השמשות של יום הכפורים. ס"ד"א האהל ומיעטה קרא להא תוספת מותר, דכתיב כי כל הנפש אשר לא תענה וגו', על עצמו של יום חייב כרת ולא על תוספת, לעינוי נמי מיעבנהו לנשים, קמ"ל האורה, לרבות הנשים האורחות לעינוי. פסקא כל קטן שאינו צריך לאמה חייב בסוכה. ותניא נמי כל האורה, כל לרבות הקטנים, והתנן נשים ועבדים וקטנים פטורים, ושניין הא דתני קטנים פטורים, בקטן שצריך לאמה, והא דתני קטנים חייבין, בקטן שאינו צריך לאמה. ואסיקנא קטן שאינו צריך לאמה, בגון שנפנה ואין אמו מקנתו, או ניעור ואינו קורא אימא אימא שתי פעמים. ואפי' קטן שהגיע לחינוך מדרבנן הוא דמחייב ליה. או הכי כל האורה לאמי אהא, ואמרי' ל' אליעזר מיבעי ליה לגר שנתני בחולו של מועד שתיב לעשות סוכה ולישב בה. וכן קטן שהגדיל ולרבנן מבעי להו כל האורה מלמד שכל ישראל ראוין לישב בסוכה אחת. ומפורשין דברי ר' אליעזר ורבנן למעלה כן. מתני' כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו כעין. יש לו כלים נאים ומצעות נאות מעלן הסוכה, אוכל ומשכן בסוכה. ואוקימנא למגס (ה) ולעיוני בספרא דצריך קבע, בסוכה, וכן מקרא ומשנה, אבל תנאי לארהוטי לישא דגמרא, בר ממטלתא ולא חיישין.

השוה הכתוב אשה לאיש. וא"ת פ"ק דערמין (ד' ד:) דלמר אן לי אלא איש שהעריך אשה שהעריכה מנין וצ"פ ד' מיתות (סנהדרין דף טו.) גבי מקלל אציו ואמו דאצטריך לן איש אחר לרבות אשה דדריש לה מדכתיב אשה מיעוט אשה לרבות אשה וכן צ"פ נגמר מדהשוה אשה לרבות אשה וכן צ"פ נגמר הדין (שם ד' מו:) אן האשה נתלית מדכתיב איש ולא אמרי' השוה אשה לאיש וי"ל דלענין פרשה שנאמרה תמורה (ד' ב:) והכל גבי אורח אבל היכא דכתיב איש ממעטין אשה ומיהו קשה דצ"פ שור שנגמל ארבעה וחמשה (צ"ק ד' מד:) אמר שור שור שצבה להציא שור האשה גבי שור אשה ומתעב אה כתיב ציה וגם צעלו יומת וזה אינו אלא לשון זכר ושמה יש צו שום יתור שהייתי מנעט ממנו אשה אי לאו דרבי' רחמנא אי נמי משום דדרשינן צפרק ד' וי' (שם דף מד.) נגיחה למיתה נגיחה לנוקין הוה ילפי' שור מנוקין דכתיב צהו כי יגח יתור אשה: **לרבות הגרים.** דס"ד שראל ולא גרים כי האי גוונא אשכחן פרק כל המנחות צלות (מנחות דף סא:) ושם גבי תנופה דלמרי' אין לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משומרים מניין ת"ל המקריב וכן צפרק הערל (בימות דף עד:) ושם וצפ"ק דכריתות (דף י:) דבר אל בני ישראל אשה כי תורע און לי אלה בני ישראל גירות ושפחה משומרת מניין ת"ל אשה ומימה דצפרק אלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פו.) ושם גבי גונב נפש אמרינן בני ישראל למעוטי למי שחלו עבד וחלו בן חורין אבל כולו משומר לא מנעט מבני ישראל וכן צפרק צנות כותס' (נהד דף לה.) בני ישראל מנומאין צויהב ואין הנכרים מנומאין צויהב אבל גרים ומשומרים לא מנעטי וכן במנחות צ"פ שתי מדות (דף ג.) ושם בני ישראל סומכין ואין הנכרים סומכין אבל גרים ומשומרים סומכין וצ"פ דערמין (ה' ה:) בני ישראל מעריכין ואין הנכרים מעריכין ושמה כלל הני יש שום רבוי מעריכין גרים ומשומרים: **כאן בקטן שהגיע לחינוך.** כגון קטן שאינו צריך לאמה אע"פ דמתניתין קתני לה בהדיא דרך הש"ס להקשות ולתקן ודכתיב פ"ק דחגיג' (דף ד.) ושם דדריש כל זכור לרבות שטטה וקטן ומשני כאן בקטן שהגיע לחינוך דהיינו כדתנן התם כל שאינו יכול לאחוז בידו של אציו ולעלות מירושלים להר הבית ואם יכול לעלות היינו הגיע לחינוך וקס"ד דמקשה דכל קטן מרבי משום דקרא סתמא כתיב מרבינא להו ודכוותה צריש צנות כותים (נהד דף ג.) ושם דאי לאו משום דבת שלש שנים ויום אחד לענין ציאה הלכתא הוה מרבי אפי' בת יום אחד מדכתיב ואשה משום דקרא סתמא כתיב והשתא הגיע לחינוך דלמרינן כלל דוכתא אין כולן שוים אלא כל אחד לפי ענינו דהכל אמרי' באין צריך לאמה וגבי חגיגה שיכול לעלות וצ"פ לולב הגזול (לקמן דף מ.) גבי לולב צידע לנענע וגבי ציאת צידע להתעטף וגבי תורה צידע לדבר: **תשבו בעין תדורו.** רבא נמי דמפרש טעמא אחרניא גבי שומרי גנות לעיל (דף טו.) לא פליג אהא דרייתא דפרשית שם: **ומשכן בסוכה.** לצאר טעם המשניות והיינו הש"ס ופריך והא תמי לבר ממטלתא לפי שצריך מחשבה ורוחב ארץ ומשני דצגמרא נמי יש עיון (כגון

אמר אציו לעולם סוכה. לפטור' הלכתא היא דאלו קרא חיובא קמרי דלאורח גברי הוא דמשמע וי' לרבות את הנשים הוה לן למדרשה כדדרשינן ציוס הכפורים אלא שהלכה למשה מסיני פוטרתן ודקמני האורח להוציא את הנשים אסמכתא בעלמא הוה ועיקר קרא לרבויה אמתא כדלקמן. ודקשיא לך למה לי הלכתא לפטורין הא מצות עשה שהזמן גרמא הוא אצטריך ס"ד כו': **רבא אמר אלטריך.** מה התם נשים חייבות צאצילת מנה אף ע"ג דמנה מצות עשה שהזמן גרמא דנפקא דר"א בפסחים (דף מ.) שנאמר לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות כל שישנו בכל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מנה ונשים ישנן במצות לא תעשה דהיינו אכילת חמץ: **והשפא דאמרס סוכה לפטורה הלכתא היא.** ולא ממשמעושה דאילו ה' דקרא רבוייא היא אקרא למה לי כלומר אמאי אמתא ה' דסוכה: **לרבות את הגרים.** שחייבים בסוכה: **מדבר יהודה נפקא.** ולמה לי קרא ה' דהאורח לרבויה נשים לעינוי: **לסוספת עינוי.** שהצריך הכתוב להתחיל ולהתענות מצדד יום: **הואיל ומעטיה קרא.** מלאו וכתב דכתיב צעניו (ויקרא ג.) צעלס היום ואינו ענוש כרת על יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת עינוי ומאזהרה נמי אצמעט צפרק צתרא דיומא (דף פ.) נשים נמי למעטי דלא לתייבוי ציה אפילו למצות עשה בעלמא: **קטן שהגיע לחינוך.** משאניו צריך לאמה: **אסמכתא בעלמא ניבה.** וקרא לרבי אליעזר כדאית ליה לרבות גר שנתגייר צינתים וקטן שגדל דעוסיס סוכה בחולו של מועד מה שאין שאר ישראל עושין או לרבות כדאית להו שכל ישראל ראוין לישב בסוכה אחת ולהכשיר סוכה שאולה: **הכי גרסינן כל שניעור משנתו ואינו קורא אמת.** שאינו כרוך אחריה לקרותה כלל עשה שניעור: ופרכי' [אמתא] גדולים נמי קרו. כלומר שאינו קורא לאמה הוא דקריית ליה אין צריך לאמה הא אם קורא אמתא צריך לאמה קריית ליה אפילו גדול שאינו צריך לאמה רגיל לקרותה כשניעור: **אלא כל שניעור ואינו קורא אמתא אמת.** שאינו כרוך אחריה לקרות ולשנות עד שצבא אציו אצל קורא ושוקק לאו צריך לאמה הוא: **מעשה לספור.** דהא קטן הצריך לאמה הוא ואמאי פחת וסיקר: **מתני' סוכתו קבע.** להיות כל עיקר דירתו צה: **מאימתי מוסר לפנות.** הימנה ויליד: **משפחה המקפה.** משתתקלקל המקפה. כל תצטיל קפוי לא רך ולא עב קרוי

מקפה: **משל לעבד כו'.** כלומר גשמים היורדים צחג סימן קללה הם משל לעבד כו': **ושפך לו קיסוף.** של מים על פניו וצגמרא [כט.] מפרש מי שפך למי: **גב' ומשנן בסוכה.** סוכר למודו ומחטכו על צוריו לעמוד (ה) דהיינו שמעתא דאמוראי וצבא של טעמי משנה וצרייתא מה טעם זה חייב זה פטור זה אסור זה מותר: **מקרי ומסני.** לקרות שצכת ולשנות משניות הערוכות ושגורות צפה: **צמטלסא.** צפוכה: **וטוני.** הש"ס דהוא סבדא לטרות ולשנן וכן שמעתא דאמוראי שאינן צלות אלא מכלל דקדוקי שהן למדין מתוך דברי משנה דמדמו מלתא למלתא: **צר ממטלסא.** אלא ירלה דמאטער הוא ומאטער פטור מן הסוכה והאזיר יפה לו להרחיב דעתו. קא סלקא דעתיה תנוי היינו משנן: **הא למיגרס כו'.** כלומר תרי גוויי שניון הוו למיגרס גמרא דכדורה לו כדר והיינו שמעתא צריך סוכה והיינו משנן: **לעיוני.** צר ממטלסא: **כי**

דבר פלוני אסור ומותר אבל לעיוני צטעמים צר ממוכה: **מנא**

(א) בימות פד: תמורה ב: צ"ק טו. פסחים מג. קדושין לה: דהה מתא: (ב) ומוגיה ד. א. עירובין פב. (ד) וצ"ל שמעון בן לקיש. (ה) רש"ל (ו) רש"ל מ"ז. (ז) ופי' כש"י שנת קמל: (ח) ד"ה שמים. (ט) לעיל טו. (י) ופי' ערין ג. (יא) ופי' מוס' צ"ק טו. ד"ה השוה וצדק מד: ד"ה שור. (יג) ופי' מוס' סנהדרין (יד) ד"ה בני ובמנות סא: (טו) ופי' און ל"ג. (טז) ופי' בלא עיון רש"ל.

תורה אור השלם

1. בפסכת תשבו שבעת ימים כל האורח ביישראל ישבו בסוכת: ויקרא כג מב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומשנן בסוכה וכו' לעמוד עליו דהיינו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה השוה וכו' בלשון ובר הוא דאמר' השוה. עיון מוס' יומא דף מג ע"א ד"ה ומן:

מוסף רש"י

לכל עונשין שבתורה. לאו וכתב. אכל עשה לא הו עונש. הלך מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. אכל לא תעשה בין שהזמן גרמא בין שלא הזמן גרמא נשים חייבות (יבמות מ.) מכלל שהנשים חייבות על כל ל"ת שצמורה שהרי עונשן מלקות (פסחים מג.). ואינו קורא אמא אמא. דלא צ"ח עד לתמא לקמיה הו אמי צריך לאמה (שבובין פב.). מעלן לסוכה. כל כעשה דסוכה נקטו צלשון עלייה במסכת סוכה. לפי שרובן עושין סוכתיהן צראס גגן (שבת עה.). כעין תדורו. כתיב שהוא דר כל השנה צמיו, חוקיקמו מורה להניח דירתו ולדור כלן בסוכה עם מנומיו וכלי ששמשו ומלמטו (עירובין כו.)

(א) אולי ד"ל למגרס דלא בני קציעות א"צ סוכה ולעיוני כסבלא וכו' ופי' צ"ן דכתיב פירוש זה צ"ס י"ח.